

Kubišová, Z.: Postavenie poradenskej psychológie v koncepcii HPC

prednáška spracovaná z materiálov:

Applied Psychology

Enhancing public protection:
Proposals for the statutory
regulation of applied psychologists

Health Professions Council

Department of Health UK

What is the Health Professions Council?

- **Nezávislá britská organizácia na ochranu verejnosti**
- **Poverená MZ prijať kritériá pre včlenenie nových skupín profesií. Keďže klinickí psychológovia stanovené kritériá spĺňajú, HPC odporučila zahrnúť ich medzi profesie, ktoré sú regulované.**
- **Na základe tohto poverenia spravuje register profesionálov, ktorí vyhoveli stanoveným štandardom na základe svojho vzdelania, profesionálnych zručností a schopností.**
- **Prijíma opatrenia proti registrovaným profesionálom, ktorí nevyhoveli kritériám alebo používajú ochranné označenie nelegálne.**

- Regulácia v prospech verejnej ochrany spočíva vo vedení **registra** zdravotníckych pracovníkov, ktorí splnili **stanovené štandardy**.
- Tieto štandardy boli uverejnené MZ UK v júli 2009 a nadobudli platnosť od 1.10.2010.
- Jedná sa o reguláciu 15 zdravotníckych profesií: arts therapists, biomedical scientists, chiropractors / podiatrists, clinical scientists, dietitians, hearing aid dispensers, occupational therapists, operating department practitioners, orthoptists, paramedics, physiotherapists, **practitioner psychologists**, prosthetists / orthotists, radiographers, and speech and language therapists.
- K 25.2.2011 791 registrovaných v Európskom registri HPC

HPC kritériá pre zákonnú reguláciu

- Spojitá a rovnorodá oblasť aktivity
- Definovaný obsah vedomostí a poznatkov
- Výkon praxe
- Stanovená koncepcia profesie a definované postupy
- Zoznam spôsobilých praktických profesionálov
- Nezávisle preukázaná vstupná kvalifikácia
- Štandardy výkonov, správania a etiky
- Disciplinárne procedúry na dodržiavanie štandardov
- Členstvo v CPD (Continuing Professional Development) , tj. profesionálne združenie na udržiavanie, zlepšenie a rozširovanie znalostí, zručností a vývinu osobných kvalít potrebných k výkonu povolania (u nás SKP)

Úloha praktických psychológov

- Psychológia je veda, ktorá študuje správanie a mentálny proces. Je to jednak precízne definovaná vedecká disciplína, a jednak profesia založená na výskume a dôkaze.
- Aplikovaná psychológia je aplikáciou základných princípov na skutočné situácie a problémy.
- 7 odvetví aplikovanej psychológie vyžadujúcich si zákonom stanovenú špecializovanú postgraduálnu kvalifikáciu :

- **Klinickí psychológovia:** klinická psychológia aplikuje psychológiu do zdravotnej a komunitnej starostlivosti. Klinickí psychológovia pracujú v rôznych špecializáciách. Pracujú tiež vo vzdelávacom prostredí a v prostredí sociálnych služieb. Prichádzajú do priameho kontaktu so zložitými problémami jedincov, párov, rodín a skupín. Ošetrovateľom a ďalším zdravotným pracovníkom poskytujú konzultácie a školenia v snahe maximalizovať používanie ich psychologických zručností.

- **Poradenský psychológovia:** pracujú terapeuticky s klientmi s rôznymi problémami (napr. následky sexuálneho zneužívania v detstve, rozpadnutie vzťahov, domáce násilie, trauma) a/alebo so symptómami psychických porúch (ako napr. úzkosť, depresia, poruchy stravovania, post-traumatická stresová porucha, psychóza). Poskytujú aktívnu spoluprácu , ktorá môže pomôcť odhaliť skryté problémy a dodá klientom silu čeliť zmene.

- **Poradenský psychologovia** sú súčasťou nielen primárnej zdravotnej starostlivosti, ale pracujú aj v komunitných zdravotníckych tímoch, vo väzniciach, dobrovoľných organizáciách, sociálnych službách, spolupracujú na programoch asistencie zamestnancom, pracujú s psychiatrickými hospitalizovanými pacientmi, s klientmi s poruchami stravovania, poruchami osobnosti, poruchami učenia, poskytujú študentský poradenský servis a môžu vykonávať aj súkromnú prax.

- Jednou z najčastejších poskytovaných služieb **poradenských psychologov** je poskytovanie *psychologickej terapie*. Jej súčasťou je:
- a/ úvodné zhodnotenie stavu, v ktorom sa psychológ pokúša dospieť k pochopeniu ťažkostí z klientovej perspektívy berúc do úvahy širší kontext
- b/ psychologické vysvetlenie ako a prečo vznikli konkrétne ťažkosti u klienta
- c/ plánovanie a implementovanie terapie
- d/ zhodnotenie výsledku terapie
- e/ manažment poskytnutých služieb
- f/ dozor nad ďalšími poradenskými psychológmi, aplikovanými psychológmi, asistentmi
- g/ tímová práca a tímová pomoc
- h/ organizačný rozvoj
- i/ záverečné vyhodnotenie
- j/ výskum a rozvoj
- Poradenská psychológia je relatívne nové odvetvie aplikovanej psychológie, preto je poradenských psychologov relatívne málo, pri poslednom sčítaní ich bolo v UK registrovaných 517. Predpokladá sa, že počet do budúcnosti stúpne.

- **Výchovno-vzdelávací psychológovia:** sú to aplikovaní psychológovia pracujúci v rámci vzdelávacieho systému a v komunite. Zaoberajú sa psychickým zdravím, rozvojom a učením sa u detí.
- **Forenzní psychológovia:** forenzná psychológia sa využíva v právnom systéme, počnúc prevenciou kriminality pokračujúc prevýchovou a navrátením delikventov do komunity.
- **Psychológovia zdravia:** Psychológia zdravia integruje biologický, psychologický a sociálny prístup k pochopeniu fyzického zdravia a chorôb. Je to aplikovanie psychologického výskumu do praxe za účelom prevencie, liečenia chorôb, podpory zdravia, identifikovania kľúčových faktorov pri zisťovaní príčin choroby, zlepšenia zdravotníckeho systému a spolupôsobenia pri formulovaní zdravotníckych princípov. Táto špecializácia podporuje vedecký prístup v klinickej praxi a umožňuje poskytovať odborné konzultácie.

- **Pracovní psychologovia:** aplikujú psychologické vedomosti, teóriu a prax v najširšom zmysle.
- **Športoví psychologovia.**
- Týchto sedem kategórií aplikovaných psychologov bude regulovaných HPC. Medzi nich patria aj zmluvní psychologovia s dodatočnou post kvalifikáciou v oblasti **neuropsychológie.**

Supervízori profesijných vzdelávacích programov a manažéri psychologických služieb

- Vzdelávacie programy pre aplikovaných psychológov zahŕňajú personál, ktorý dozerá na tých, ktorí sa vzdelávajú a ktorí sú sami zároveň aplikovanými psychológmi, a teda povinní pokračovať v profesionálnej praxi. Následne budú tiež podliehať stanoveným predpisom a bude potrebné, aby pokračovali v registrácii.
- Manažéri psychologických služieb budú sami aplikovaní psychológovia, budú podliehať stanoveným predpisom a bude potrebné, aby pokračovali v registrácii.

Súčasn \acute{e} vzdel \acute{a} vanie aplikovan \acute{y} ch psycholog \acute{o} gov

- Všetci psychologovia majú základnú vedeckú kvalifikáciu zo psychológie plus špecializovanú postgraduálnu kvalifikáciu. Každé postgraduálne vzdelávanie zahŕňa špecializovanú oblasť klinickej, výchovno-vzdelávacej alebo pracovnej psychológie.
- Všetci aplikovaní psychologovia musia pred zaregistrovaním do databázy dosiahnuť stanovené Minimum pre registráciu a úspešne ukončiť akreditované postgraduálne vzdelávanie, ktoré zahŕňa vedomosti, zručnosti a prax pod dohľadom supervízora. Vyžaduje sa minimálne 6 rokov.

Prečo HPC?

- The Health Act 1999 (Zákon o zdr. starostlivosti z r. 1999) vymedzil, že relevantné profesie sú tie, ktoré sa úplne alebo čiastkovo podieľajú na fyzickom a psychickom zdraví jednotlivca a ktoré vyžadujú registráciu. Toto umožňuje, aby bola zahrnutá celá aplikovaná psychológia, nielen tie elementy, ktoré sa exkluzívne týkajú zdravia. Vláda jasne vyjadrila podporu HPC. Toto umožní aplikovaným psychológom podieľať sa spoločne na spoločných výdavkoch a na podporovaní dôslednosti.

Zhodnotenie možného rizika

- Aplikovaní psychológovia poskytujú služby podporujúce zdravie, duševnú pohodu a efektívne fungovanie klientov v oblastiach zdravotníctva, vzdelávania, práce, väzenského a justičného prostredia. Akákoľvek liečba s blahodarnými účinkami má potenciál spôsobiť ujmu, ak je nesprávne alebo nekompetentne aplikovaná. Terapia spôsobujúca zhoršenie klientovho stavu je dobre známy a preskúmaný fenomén. Medzi príklady patrí:
 - nevhodná liečba/terapia
 - nekompetentná liečba/terapia
 - neetické správanie (finančné alebo sexuálne zneužívanie)
 - Klienti sú často závislí na tých, ktorí ich profesionálne liečia, alebo môžu byť neskúsení a neschopní identifikovať a vyhnúť sa nevhodnému správaniu, preto ponechanie vykonávania praxe bez stanovených predpisov môže priviesť klientov k nevyhovujúcim zdrav. pracovníkom.

Príklady nevyhovujúcich praktík:

- Profesionál, ktorý využíva svoju moc nad pacientom s úzkosťou, ho môže priviesť k ešte väčšej úzkosti a pacient bude ešte menej schopný vysporiadať sa so životom, ako bol predtým. Zhoršenie zdravia pacienta môže následne spôsobiť starosti v rodine alebo u jeho kolegov.
- Pacientov nedostatok sebadôvery a nízke sebavedomie sa môžu zvýšiť, ak sa pacient stane emocionálne alebo sexuálne závislý na aplikovanom psychológovi, ktorý zneužije vzťah pacient-profesionál na vlastné uspokojenie
- Pacientove problémy s kontrolovaním hnevu sa môžu zhoršiť, ak natrafí na profesionála, ktorý sám nedokáže kontrolovať vlastný hnev počas sedení, až do bodu úplnej straty kontroly a začne byť násilnícky
- V extrémnych prípadoch môže nevhodná liečba/terapia viesť k pacientovej samovražde alebo vražde, prípadne k agresívnym útokom na druhých
- Každá nevhodná alebo nesprávna liečba/terapia môže viesť k nevyhnutnosti opakovanej terapie, čím sa celý proces predĺži oproti pôvodnej liečbe/terapii.

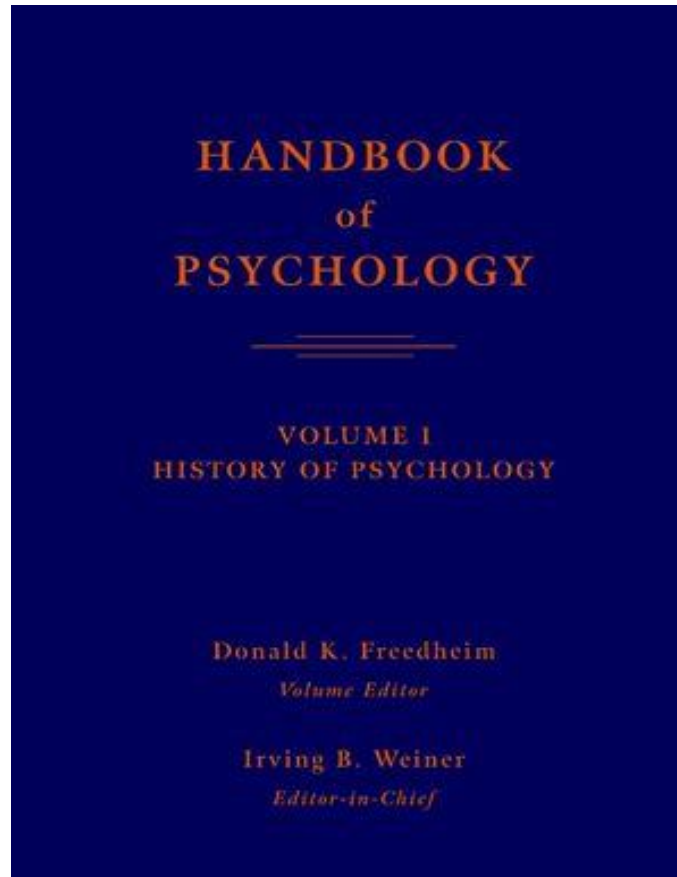
Možnosti

- **Prvá:** nič nemeniť a spoliehať sa na existujúci systém regulovania BPS (Britská spoločnosť psychológov) pre tých, ktorí sa dobrovoľne stanú členmi. Systém poskytuje možnosť registrácie pre tých, ktorí ukončili akreditované vzdelávanie v súlade so štandardami BPS a zaviazu sa dodržiavať stanovené predpisy a etiku, stanovuje kritériá disciplinárneho konania po predchádzajúcom vyšetrowaní a možnosť vymazať z registra tých, ktorí budú následne uznaní za nekompetentných.
- **Druhá:** stanoviť BPS za zákonného regulátora. Táto možnosť poskytuje verejnosti ochranu v tom, že aplikovaní psychológovia, ktorí chcú používať uznávané tituly, budú musieť spĺňať štandardy kompetencií, praxe a etiky ako podmienku registrácie a budú podliehať disciplinárnemu konaniu, ak tieto štandardy prestanú spĺňať.
- **Tretia:** stanoviť **nezávislého zákonného regulátora**, a to HPC. Táto možnosť poskytuje najúčinnejšiu ochranu pre verejnosť pretože, úlohou RZP je:
 - Stanoviť štandardy kompetencií, zručností a etiky správania sa
 - Stanoviť štandardy vzdelávania
 - Vytvoriť Register tých, ktorí spĺňajú stanovené štandardy a sú oprávnení vykonávať prax
 - Zúžiť okruh používaných titulov na tie, ktoré sú uvedené v registri
 - Vyžadovať od registrovaných preukazovanie svojej kompetencie, ako podmienku pokračovania v registrácii
 - Vytvoriť mechanizmus disciplinárneho konania pre tých, ktorí prestanú spĺňať podmienky pre vykonávanie praxe

Štandardy správania, výkonu povolania a etické štandardy.

- **Ako zdravotnícky pracovník musíte za každých okolností chrániť zdravie ľudí, ktorí potrebujú vaše služby. To znamená, že musíte vždy udržiavať vysoký štandard profesionálneho správania.**
- Vždy musíte:
 1. Konať v najlepšom záujme vášho klienta, pacienta.
 2. Rešpektovať dôvernosť a zachovať v tajnosti získané osobné informácie.
 3. Udržiavať vysoké štandardy profesionálneho správania.
 4. Poskytovať dôležité informácie o svojej kompetencii.
 5. Aktualizovať svoje profesionálne znalosti, vedomosti a zručnosti.
 6. Konať v limite vašich znalostí, zručností a keď to bude nevyhnutné, postúpiť inému profesionálovi
 7. Udržiavať efektívnu komunikáciu s pacientmi, klientmi, užívateľmi služieb a tiež profesionálmi.
 8. Efektívne dohliadať na splnenie záväzku na opateru, ktorý ste poskytli klientovi.
 9. Vyžiadať si informovaný súhlas k liečbe (s výnimkou núdzových prípadov).
 10. Viest' záznamy o klientovi/ pacientovi/ užívateľovi vašej služby
 11. Byť dostatočne zabezpečený na ochranu pred rizikom infekcie.
 12. Obmedziť alebo zastaviť prax ak môže byť váš výkon alebo úsudok ovplyvnený vašim zdravím.
 13. Uskutočňovať výkon povolania na profesionálnej a etickej úrovni.
 14. Správať sa integrovane a poctivo.
 15. Dodržiavať smernice HPC pri inzercii svojich služieb.
 16. Uistiť sa, že vaše správanie nepoškodí vašu profesionálnu reputáciu.

Z histórie vzniku poradenskej psychológie

Zrod poradenskej psychológie

- USA – od r. 1900- moderna
- Popri priemyselnej efektívnosti vyvstávala otázka dokonalosti jednotlivca a spoločnosti. Hľadanie tejto dokonalosti začalo u mladých, mladosť sa stala nádejou pre národ.
- Hnutie „Zachráňme deti“, ktoré sa zameriavalo na vytrhnutie detí z pazúrov chudoby, zneužívania a zanedbávania. Takto začalo hnutie, ktoré bolo predchodcom rozvoja poradenskej psychológie ako budúceho povolania.

- Milióny ľudí utekali do Ameriky, lebo mohli nájsť prácu, aj keď málo platenú a často nebezpečnú. Imigranti nepoznajú novú kultúru a jazyk mohli byť ľahko využívaní a to platilo o všetkých členoch rodiny. Deti z chudobných rodín boli zvlášť zraniteľné často zanechávali školu pred dovŕšením 12 roku života kvôli práci. Tieto podmienky volali po náprave, čo vyvrcholilo väčšími ochrannými právami pre tých, ktorí boli najviac zraniteľní. Vzdelaný a sociálne zmýšľajúci bostonský advokát **Frank Parsons** sa stal ochrancom práv pre tých, ktorí sa domnievali, že sú zneužívaní priemyselnými monopolmi. Parsons vytvoril **program poradenstva** pre jednotlivcov založený na triáde: **a/ poznať seba, b/ poznať povolania a c/ vzťah medzi týmito dvomi**. Parsons musel vyvinúť vlastné metódy alebo si ich požičať z fyziognómie alebo frenológie. Dávanie do súvislosti vlastného charakteru a vhodného typu povolania sa stalo populárnym a Parsons si vyslúžil významné miesto v tejto oblasti.

Inštitucionalizácia

- začala v 1917, kedy sa Úrad pre povolania presunul na Harvard do Vzdelávacej divízie. Vzdelávatelia a psychológovia tu uskutočnili jednu z prvých debát o nevyhnutnosti vedenia poradenstva, ktorá sa vinie celou históriou poradenskej psychológie.
- V júli 1948 a v januári 1949 sa na Univerzite v Michigane konala konferencia s názvom Vzdelávanie psychologických poradcov. Viedol ju člen Michiganskej fakulty a vedúci poradenského centra Edward Bordin. Účastníci sa snažili vytvoriť model vzdelávania, ktorý by bol jedinečným prínosom do národného programu mentálneho zdravia. Návrhy boli posunuté Divízii poradenstva (Divízia 17), ktorá spolu s APA sponzorovala Severozápadnú konferenciu v r. 1951. Na tejto konferencii bol prijatý nový názov divízie **Poradenská psychológia.**

Funkcia a úloha poradenskej psychológie bola vymedzená takto:

- „profesionálnym cieľom poradenského psychológa je podporovať psychologický rozvoj jednotlivca. Toto zahŕňa všetkých ľudí počnúc tými, ktorí fungujú v rámci prijateľných hraníc, až po tých, ktorí trpia závažnejšími formami psychologických porúch. Poradenský psychológovia majú väčšinu času venovať jednotlivcom v rámci normálneho rozpätia fungovania, ale ich vzdelanie im má poskytnúť kvalifikáciu na prácu s jednotlivcami na rôznej úrovni psychologického fungovania. Poradenstvo má pôsobiť pozitívne a preventívne a má sa zameriavať na stimuláciu osobného rozvoja v snahe predísť psychologicky poškodzujúcim poruchám/handicapom.“

- Poradenská psychológia je všeobecnou praxou a špecializáciou v profesionálnej psychológii. Zameriava sa na osobné a interpersonálne fungovanie počas života a na emocionálne, sociálne, pracovné, vzdelávacie, zdravotné a organizačné problémy. V centre jej pozornosti sú typické alebo normálne vývojové stavy, ako aj atypické stavy alebo poruchy vývoja. Poradenski psychológovia pomáhajú ľuďom s fyzickými, emocionálnymi a mentálnymi poruchami, aby zlepšili ich kvalitu života a vzťahy, zmiernili ich ťažkosti a pomohli im vyriešiť krízu. Okrem toho tí, ktorí majú stanovenú špecializáciu poskytujú assessment (zhodnotenie stavu), stanovenie diagnózy a terapiu v patopsychológii.

Význam psychologického testovania

- Počas prvej sv. vojny ustúpil význam výberu správneho povolania a väčší záujem sa presunul na výber vhodných ľudí za vojakov. Úloha a vplyv psychológov počas tohto obdobia vzrástli, keďže toto obdobie prinieslo nové možnosti testovania a klasifikácie rekrutovaných. Krátko po tom, ako USA vstúpili do vojny v r. 1917, prezident Americkej asociácie psychológov (APA) Robert Yerkes začal organizovať psychológov na pomoc národu. Vytvoril množstvo komisií vrátane vyšetrovacej komisie, ktorú sám viedol, a komisiu za účelom klasifikácie zamestnancov pod vedením Waltera Dill Scotta.

- Scott vytvoril veľmi úspešný program klasifikácie rekrutovaných, čím zvýšil význam psychológie, najmä aplikovanej psychológie. Úloha psychológov sa počas Druhej sv. vojny ešte zvýšila, ale záujem testovania sa presunul z hodnotenia intelektuálnych funkcií na skríning mentálnych funkcií. Vyšiel najavo alarmujúci počet prípadov v psychopatológii a spolu s prípadmi vojnových úrazov a stavov veteránov, bolo jasné, že hlavnou príčinou vojnových úrazov/obetí boli psychiatrické problémy. Vznikla potreba verejne uznať profesiu zaoberajúcu sa mentálnym zdravím, čo zaručil Zákon o mentálnom zdraví z r. 1946.
- **HANDBOOK of PSYCHOLOGY VOLUME 1 HISTORY OF PSYCHOLOGY** Donald K. Freedheim *Volume Editor* Irving B. Weiner *Editor-in-Chief* John Wiley, Copyright © 2003 by John Wiley & Sons, Inc., Hoboken, New Jersey. All rights reserved.

Slovensko

- Vznik poradenskej psychológie ako aplikovanej disciplíny psychologických vied môžeme datovať od rokov II.svetovej vojny (1936-1940, 1950-1955)
- Poradenstvo ako interdisciplinárna teoreticko – aplikačná sústava poznatkov, súbor metód a techník, organizačných opatrení, súčinnosť inštitúcií a rozličných odborníkov zacielených na všeobecnú aj konkrétnu sociálnu a osobnostnú orientáciu, na optimálnu spoločenskú realizáciu a sebarealizáciu individuí:
- - pri plnení špecifických vývinových úloh vo vzdelávacom, profesionálnom, partnerskom, rodičovskom, osobnostnom, ludickom vývine
- -pri rozvíjaní úloh životnej cesty, životného plánovania, pri riešení úloh v náročných situáciách rozhodovania a voľby, adjustácie a orientácie, realizácie a korekcie rozhodnutí, riešení konfliktov a kríz
- -pri aktivizácii vnútorných potenciálov individuí - ichzáujmov, cieľov, hodnôt, schopností, tvorivých síl v priebehu životnej cesty
- **Koščo,J. a kol.: Teória a prax poradenskej psychológie, Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1980**

Ďakujem za pozornosť